

Jadwiga Kołpak

Maria Zientara-Malewska. *Działacze spod znaku Rodła*. Olsztyn 1974 ss. 138. Pojezierze.

Maria Zientara-Malewska (ur. w r. 1894 k. Olsztyna) wśród pisarzy regionalnych zajmuje pozycję wyjątkową. Twórczość literacką uprawia od lat ok. 50. W okresie międzywojennym, jako zasłużona nauczycielka w szkołach warmińskich, walczyła o polską mowę. Uwięziona w obozie koncentracyjnym w Ravensbrück, po wojnie wróciła na Warmię, gdzie wznowiła pracę nauczycielską i literacką, za którą otrzymała liczne nagrody i odznaczenia. Dorobek literacki Zientary-Malewskiej stanowi jedyny w swoim rodzaju etnograficzny i historyczny dokument kultury regionalnej. Wymieńmy tutaj chociażby *Legandy dwóch rzek*, *Warmio moja miła*, *Pieśni Warmianki* czy *Śladami twardej drogi*, utwory w których Autorka sławi piękno rodzinnej ziemi, jej historię i lata walki.

Od charakteru tej twórczości odbiega książka *Działacze spod znaku Rodła*, wydana w Olsztynie w 1974 r., ma ona charakter wspomnieniowy. Autorka ukazuje w niej fragmenty z życia działaczy i pracowników polskiego ruchu w Niemczech w okresie międzywojennym. Praca składa się z części obrazujących ważne wydarzenia, rozmowy i spotkania ludzi z kręgu działaczy spod znaku Rodła. Są to przede wszystkim wspomnienia o ludziach znanych Autorce czy to z tytułu jej pracy nauczycielskiej, redakcyjnej czy społecznej. Uderzający jest przy tym brak postaci pierwszoplanowych, które odegrały szczególną rolę w polskim ruchu w Niemczech w latach międzywojennych, wymieńmy tutaj Jana Baczewskiego, ks. dra Bolesława Domańskiego, dra Jana Kaczmarka czy Seweryna Pieniżnego. Mimo piętna subiektywizmu, książka stanowi interesujący i wartościowy materiał historyczny i społeczno-obyczajowy. Ponadto rzuca nowe światło na biografię Autorki, znajdującej się w okresie międzywojennym w centrum walki o polskość. Widzimy ją jako współuczestniczkę większości wydarzeń, o których pisze, co świadczy o jej aktywności społecznej.

Należy zaznaczyć, że biografie poszczególnych osób i ich rodzin odtworzone są przez Autorkę z pamięci, dlatego też korekta źródłowa niektórych faktów byłaby rzeczą wskazaną. Brak wykazu bibliograficznego częściowo rekompensują objaśnienia i przypisy znajdujące się na końcu książki. Ponadto praca zawiera kilka ciekawych ilustracji obrazujących fakty z życia poszczególnych działaczy.